НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ УКРАЇНИ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЗДОРОВ'Я, РЕАБІЛІТАЦІЇ ТА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

КАФЕДРА ТЕРАПІЇ ТА РЕАБІЛІТАЦІЇ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Науково-методичною радою
(протокол №5 від 28 серпня 2026 р.)
Голова Науково-методичної ради

_____ Оксана ШИНКАРУК

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ПРОПЕДЕВТИКА ВНУТРІШНІХ ХВОРОБ

рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)
спеціальність: І7 Терапія та реабілітація
спеціалізація: Фізична терапія
освітньо-професійна програма: Фізична терапія
статус навчальної дисципліни: обов'язкова
код дисципліни в освітньо-професійній програмі: ОК.ЦС 18
мова навчання: українська

Київ – 2026

РОЗРОБНИКИ:

Світлана ГАВРЕЛЮК, доцент кафедри терапії та реабілітації, кандидат медичних наук, доцент, shavreliuk@uni-sport.edu.ua

РЕКОМЕНДОВАНО:

Кафедрою терапії та реабілітації
(засідання кафедри від 17.08.2026 р., протокол № 22)

Завідувач кафедри _____ доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор Олена ЛАЗАРЄВА

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми _____ Ольга ІВАНОВСЬКА

Начальник
навчально-методичного відділу _____ Ольга Д'ЯЧЕНКО

Начальник відділу забезпечення
якості вищої освіти _____ Сергій ПОПОВИЧ

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна спрямована на формування визначених освітньо-професійною програмою загальних та фахових компетентностей, зокрема здатності аналізувати будову, нормальний та індивідуальний розвиток людського організму і виконувати компоненти обстеження та контролю у фізичній терапії для збору якісних (спостереження, опитування) і кількісних (вимірювання та тестування) даних, пов'язаних з фізичним станом пацієнта/клієнта, його функціональними можливостями, активністю та участю. Обсяг дисципліни – 3 кредити ЄКТС. Основні теми: загальні принципи діагностики; загальний план та методи обстеження хворого; клінічне обстеження та основні синдроми ураження систем: дихання, серцево-судинної, травлення, сечовиділення, ендокринної та крові. Підсумкова оцінка формується з урахуванням результатів поточного контролю та заліку.

Abstract of the discipline. The discipline is aimed at forming the general and professional competencies specified in the educational and professional program, including the ability to analyze the structure, normal, and individual development of the human body and to perform assessment and monitoring procedures in physical therapy to collect qualitative (observation, questioning) and quantitative (measurement and testing) data related to the patient's/client's physical condition, functional abilities, activity, and participation. The course is worth 3 ECTS credits. Main topics: general principles of diagnosis; general plan and methods of patient examination; clinical examination and major syndromes of system involvement: respiratory, cardiovascular, digestive, urinary, endocrine, and hematological. The final grade is determined based on the results of ongoing assessments and the final exam.

Мета навчальної дисципліни – формування визначених освітньо-професійною програмою загальних та фахових компетентностей, зокрема здатності аналізувати будову, нормальний та індивідуальний розвиток людського організму і виконувати компоненти обстеження та контролю у фізичній терапії для збору якісних і кількісних даних, пов'язаних з фізичним станом пацієнта/клієнта, його функціональними можливостями, активністю та участю.

Перелік компетентностей, які формуються під час вивчення навчальної дисципліни відповідно до освітньо-професійної програми «Фізична терапія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю І7 Терапія та реабілітація, спеціалізація І7.1 «Фізична терапія»

Шифр	Компетентності
Загальні компетентності (ЗК)	
ЗК 01	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК 02	Здатність застосувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 03	Здатність до розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
ЗК 06	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями
ЗК 07	Здатність до міжособистісної взаємодії
Спеціальні (фахові) компетентності (СК)	
СК 01	Здатність аналізувати будову, нормальний та індивідуальний розвиток людського організму та його рухові і пов'язані з ними функції, що забезпечують активність і участь особи.
СК 02	Здатність враховувати у практичній діяльності медико-біологічні, психолого-педагогічні, соціальні аспекти, пов'язані з практикою фізичної терапії.
СК 03	Здатність провадити безпечну для пацієнта/клієнта та практикуючого фахівця професійну діяльність з фізичної терапії осіб різних професійних, соціальних, нозологічних та вікових груп
СК 04	Здатність виконувати компоненти обстеження та контролю у фізичній терапії для збору якісних (спостереження, опитування) і кількісних (вимірювання та тестування) даних, пов'язаних з фізичним станом пацієнта/клієнта, його функціональними можливостями, активністю та участю
СК 06	Здатність, за дорученням фізичного терапевта, здійснювати моніторинг реакцій і стану пацієнтів/клієнтів різних професійних, соціальних, нозологічних та вікових груп, під час виконання призначених заходів/тестів, включно з документуванням, звітуванням про отримані результати.

Обсяг навчальної дисципліни – 3 кредити ЄКТС, які розподіляються у годинах:

Форми навчання	Види навчальних занять				Самостійна робота	Разом
	лекції	лабораторні	практичні	семінарські		
Денна	10	0	26	0	54	90

Статус навчальної дисципліни: обов'язкова.

Передумови для вивчення навчальної дисципліни: успішне опанування такими навчальними дисциплінами:

на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти: «Нормальна анатомія людини»; «Біологічна хімія нормальна та рухової активності»; «Основи медичних знань»; «Загальна фізіологія людини»; «Латинська мова і медична термінологія»; «Медичне право, професійна етика та деонтологія».

Програма навчальної дисципліни.

Тематичний план навчальної дисципліни

Номер і назва теми	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	л	п	с.р.
Тема1. Загальні принципи діагностики. Загальний план та методи обстеження хворого.	10	2	2	6
Тема 2. Семіотика та діагностика захворювань серцево-судинної системи.	20	4	6	10
Тема 3. Семіотика та діагностика захворювань системи органів дихання.	14	4	4	6
Тема 4. Семіотика та діагностика захворювань системи травлення.	12		4	8
Тема 5. Семіотика та діагностика захворювань системи сечовиділення.	10		4	6
Тема 6. Семіотика та діагностика захворювань системи крові.	12		4	8
Тема 7. Семіотика та діагностика захворювань ендокринної системи.	12		2	10
Всього годин:	**90**	**10**	**26**	**54**

Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. Загальні принципи діагностики. Загальний план та методи обстеження хворого.

Формування аналізу, синтезу та клінічного мислення щодо порушень структур і функцій, що забезпечують активність і участь особи згідно МКФ та їх врахування з практикою фізичної терапії. Аналіз будови і індивідуального розвитку людського організму і пов’язані з ними функції. Обстеження та контроль у фізичній терапії захворювань внутрішніх органів для збору якісних (спостереження, опитування) і кількісних (вимірювання та тестування) даних, пов'язаних з фізичним станом пацієнта/клієнта, його функціональними можливостями, активністю та участю. Моніторинг реакцій і стану пацієнтів/клієнтів включно з документуванням, звітуванням про отримані результати для провадження безпечної для пацієнта/клієнта та практикуючого фахівця професійну діяльності з фізичної терапії осіб різних професійних, соціальних, нозологічних та вікових груп.

Тема 2. Семіотика та діагностика захворювань серцево-судинної системи.

Формування аналізу, синтезу та клінічного мислення щодо порушень структур і функцій, що забезпечують активність і участь особи згідно МКФ та їх врахування з практикою фізичної терапії. Аналіз будови і індивідуального розвитку людського організму і пов’язані з ними функції. Обстеження та контроль у фізичній терапії захворювань серцево-судинної системи для збору якісних (спостереження, опитування) і кількісних (вимірювання та тестування) даних, пов'язаних з фізичним станом пацієнта/клієнта, його функціональними можливостями, активністю та участю. Моніторинг реакцій і стану пацієнтів/клієнтів включно з документуванням, звітуванням про отримані результати для провадження безпечної для пацієнта/клієнта та практикуючого фахівця професійну діяльності з фізичної терапії осіб різних професійних, соціальних, нозологічних та вікових груп.

Тема 3. Семіотика та діагностика захворювань системи органів дихання.

Формування аналізу, синтезу та клінічного мислення щодо порушень структур і функцій, що забезпечують активність і участь особи згідно МКФ та їх врахування з практикою фізичної терапії. Аналіз будови і індивідуального розвитку людського організму і пов’язані з ними функції. Обстеження та контроль у фізичній терапії захворювань системи **дихання** для збору якісних (спостереження, опитування) і кількісних (вимірювання та тестування) даних, пов'язаних з фізичним станом пацієнта/клієнта, його функціональними можливостями, активністю та участю. Моніторинг реакцій і стану пацієнтів/клієнтів включно з документуванням, звітуванням про отримані результати для провадження безпечної для пацієнта/клієнта та практикуючого фахівця професійну діяльності з фізичної терапії осіб різних професійних, соціальних, нозологічних та вікових груп.

Тема 4. Семіотика та діагностика захворювань системи травлення.

Формування аналізу, синтезу та клінічного мислення щодо порушень структур і функцій, що забезпечують активність і участь особи згідно МКФ та їх врахування з практикою фізичної терапії. Аналіз будови і індивідуального розвитку людського організму і пов’язані з ними функції. Обстеження та контроль у фізичній терапії захворювань системи травлення для збору якісних (спостереження, опитування) і кількісних (вимірювання та тестування) даних, пов'язаних з фізичним станом пацієнта/клієнта, його функціональними можливостями, активністю та участю. Моніторинг реакцій і стану пацієнтів/клієнтів включно з документуванням, звітуванням про отримані результати для провадження безпечної для пацієнта/клієнта та практикуючого фахівця професійну діяльності з фізичної терапії осіб різних професійних, соціальних, нозологічних та вікових груп.

Тема 5. Семіотика та діагностика захворювань системи сечовиділення.

Формування аналізу, синтезу та клінічного мислення щодо порушень структур і функцій, що забезпечують активність і участь особи згідно МКФ та їх врахування з практикою фізичної терапії. Аналіз будови і

індивідуального розвитку людського організму і пов’язані з ними функції. Обстеження та контроль у фізичній терапії захворювань системи сечовиділення для збору якісних (спостереження, опитування) і кількісних (вимірювання та тестування) даних, пов'язаних з фізичним станом пацієнта/клієнта, його функціональними можливостями, активністю та участю. Моніторинг реакцій і стану пацієнтів/клієнтів включно з документуванням, звітуванням про отримані результати для провадження безпечної для пацієнта/клієнта та практикуючого фахівця професійну діяльності з фізичної терапії осіб різних професійних, соціальних, нозологічних та вікових груп.

Тема 6. Семіотика та діагностика захворювань системи крові.

Формування аналізу, синтезу та клінічного мислення щодо порушень структур і функцій, що забезпечують активність і участь особи згідно МКФ та їх врахування з практикою фізичної терапії. Аналіз будови і індивідуального розвитку людського організму і пов’язані з ними функції. Обстеження та контроль у фізичній терапії захворювань системи крові для збору якісних (спостереження, опитування) і кількісних (вимірювання та тестування) даних, пов'язаних з фізичним станом пацієнта/клієнта, його функціональними можливостями, активністю та участю. Моніторинг реакцій і стану пацієнтів/клієнтів включно з документуванням, звітуванням про отримані результати для провадження безпечної для пацієнта/клієнта та практикуючого фахівця професійну діяльності з фізичної терапії осіб різних професійних, соціальних, нозологічних та вікових груп.

Тема 7. Семіотика та діагностика захворювань ендокринної системи.

Формування аналізу, синтезу та клінічного мислення щодо порушень структур і функцій, що забезпечують активність і участь особи згідно МКФ та їх врахування з практикою фізичної терапії. Аналіз будови і індивідуального розвитку людського організму і пов’язані з ними функції. Обстеження та контроль у фізичній терапії захворювань ендокринної системи для збору якісних (спостереження, опитування) і кількісних (вимірювання та тестування) даних, пов'язаних з фізичним станом пацієнта/клієнта, його функціональними можливостями, активністю та участю. Моніторинг реакцій і стану пацієнтів/клієнтів включно з документуванням, звітуванням про отримані результати для провадження безпечної для пацієнта/клієнта та практикуючого фахівця професійну діяльності з фізичної терапії осіб різних професійних, соціальних, нозологічних та вікових груп.

Тематика практичних занять

Номер і назва теми навчальної дисципліни	Номер за порядком і назва теми практичних занять	Кількість годин
		денна форма
Тема 1. Загальні принципи	1. Загальні принципи діагностики. Загальний план обстеження хворого.	2

діагностики. Загальний план та методи обстеження хворого.	Методи обстеження хворого. Загальний огляд.	
Тема 2. Семіотика та діагностика захворювань серцево-судинної системи.	2. Клінічне (суб'єктивне і об'єктивне) обстеження серцево-судинної системи.	2
	3. Аускультація серця.	2
	4. Основні синдроми ураження серцево-судинної системи.	2
Тема 3. Семіотика та діагностика захворювань системи органів дихання.	5. Клінічне (суб'єктивне і об'єктивне) обстеження системи дихання.	2
	6. Основні синдроми ураження системи дихання.	2
Тема 4. Семіотика та діагностика захворювань системи травлення.	7. Клінічне (суб'єктивне і об'єктивне) обстеження системи травлення.	2
	8. Основні синдроми ураження системи травлення.	2
Тема 5. Семіотика та діагностика захворювань системи сечовиділення.	9. Клінічне (суб'єктивне і об'єктивне) обстеження системи сечовиділення.	2
	10. Основні синдроми ураження системи сечовиділення.	2
Тема 6. Семіотика та діагностика захворювань системи крові.	11. Клінічне (суб'єктивне і об'єктивне) обстеження системи крові.	2
	12. Основні синдроми ураження системи крові.	2
Тема 7. Семіотика та діагностика захворювань ендокринної системи.	13. Клінічне (суб'єктивне і об'єктивне) обстеження ендокринної системи. Основні синдроми ураження ендокринної системи.	2
	Всього годин:	26

Завдання для самостійної роботи здобувачів вищої освіти

Номер і назва теми навчальної дисципліни	Завдання	Кількість годин
		денна форма
Тема 1. Загальні	Загальне уявлення про внутрішні	2

принципи діагностики. Загальний план та методи обстеження хворого.	хвороби та їх діагностику. Історія розвитку діагностики. Суб'єктивні методи оцінки хворого. Об'єктивні методи оцінки хворого. Загальний огляд. Пальпація: види, техніка виконання. Перкусія: види, техніка виконання, типи перкуторного звуку. Аускультація: види, техніка виконання. Антропометрія. Термометрія: види: техніка виконання, типи температурних кривих. Поняття про діагностику і діагноз, види діагнозу. Поняття про прогноз, види прогнозу. Семіотика, поняття про симптом види симптомів. Семіотика, поняття про синдром види синдромів.	
	Опанування навичками суб'єктивного та об'єктивного обстеження. https://www.youtube.com/watch?v=UIgqyvH-XJs	2
	Опанування навичками суб'єктивного та об'єктивного обстеження. https://members.physio-pedia.com/learn/leadership-effective-communication-promopage/	2
Тема 2. Семіотика та діагностика захворювань серцево-судинної системи.	Скарги та особливості анамнезу, що характеризують ураження серцево-судинної системи. Огляд, пальпація, перкусія. Правила вислуховування серця. Характеристика нормальних тонів серця. Зміни тонів серця. Шуми. Синдроми серцевої і судинної недостатності (гострої та хронічної).	4
	Опанування навичками суб'єктивного та об'єктивного обстеження. https://drive.google.com/drive/folders/1v-ZraR6k47gIFwrm1ZS1xEvmLJnlTTbT?usp=sharing	6

Тема 3. Семіотика та діагностика захворювань системи органів дихання.	Скарги та особливості анамнезу, що характеризують ураження системи дихання. Огляд, пальпація, перкусія, аускультація. Синдром інфільтрації легені. Синдром ателектазу. Синдром плеврального випоту. Синдром пневмотораксу. Синдром порожнини в легені. Синдром порушення бронхіальної провідності. Синдром емфіземи. Синдром дихальної недостатності	2
	Опанування навичками суб'єктивного та об'єктивного обстеження. https://drive.google.com/drive/folders/1U_bMtF-5SyMdOkTAbG1luk0xyvgLSldl?usp=sharing	4
Тема 4. Семіотика та діагностика захворювань системи травлення.	Скарги та особливості анамнезу, що характеризують ураження системи травлення. Огляд, пальпація, перкусія, аускультація. Синдром жовтяниці. Синдром портальної гіпертензії. Синдром печінкової недостатності. Печінкова кома.	4
	Опанування навичками суб'єктивного та об'єктивного обстеження. https://drive.google.com/drive/folders/1EFTkKgjzbqP6qaB0m5VXGkz6RACdAylw?usp=sharing	4
Тема 5. Семіотика та діагностика захворювань системи сечовиділення.	Скарги та особливості анамнезу, що характеризують ураження системи сечовиділення. Огляд, пальпація, перкусія, аускультація. Синдром ниркової артеріальної гіпертензії. Синдром ниркової еклампсії. Синдроми гострої та хронічної ниркової недостатності. Уремічна кома.	2
	Опанування навичками суб'єктивного та об'єктивного	4

	обстеження. https://drive.google.com/drive/folders/1-V8Zl4a1z7XURFw_3Ex2NDcS_QRgCk-S?usp=sharing	
Тема 6. Семіотика та діагностика захворювань системи крові.	Скарги та особливості анамнезу, що характеризують ураження системи крові. Огляд, пальпація, перкусія, аускультація. Синдром анемії. Геморагічний синдром. Синдром дисемінованого внутрішньосудинного зсідання крові.	3
	Опанування навичками суб'єктивного та об'єктивного обстеження. https://drive.google.com/drive/folders/142tr-V3dlLSmuz4g6eku-oxL0pRzyv_z?usp=sharing	5
Тема 7. Семіотика та діагностика захворювань ендокринної системи.	Скарги та особливості анамнезу, що характеризують ураження ендокринної системи. Огляд, пальпація, перкусія, аускультація. Гіпоглікемічна та гіперглікемічні коми при цукровому діабеті. Синдроми гіпертиреозу і гіпотиреозу. Синдроми гіперфункції та гіпофункції наднирників.	4
	Опанування навичками суб'єктивного та об'єктивного обстеження. https://drive.google.com/drive/folders/1flAKgwuQWhlllQys_dM-hpLCMyA903wn?usp=sharing	6
	Всього годин:	54

Очікувані результати навчання з навчальної дисципліни: застосовування компонентів обстеження та використання методів й інструментів для визначення та вимірювання структурних змін та порушених функцій організму та оцінювання отриманої інформації.

знанням: про симптоми та синдроми захворювань внутрішніх органів;

умінням: аналізувати і застосовувати сучасні науково-доказові дані для виконання професійних завдань; застосовувати компоненти обстеження та контролю у фізичній терапії; використовувати методи й інструменти

визначення та вимірювання структурних змін та порушених функцій організму, активності та участі; оцінювати отриману інформацію; безпечно та ефективно використовувати обладнання для контролю реабілітаційних заходів; вербально і невербально спілкуватися з особами та групами співрозмовників.

Перелік результатів навчання, яких досягають під час вивчення навчальної дисципліни відповідно до освітньо-професійної програми «Фізична терапія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю І7 Терапія та реабілітація, спеціалізація І7.1 «Фізична терапія»

Шифр	Результати навчання
РН 07	Застосовувати знання медико-біологічних, психолого-педагогічних, соціальних аспектів у практиці фізичної терапії; виявляти та враховувати зв'язки різних елементів.
РН 09	Аналізувати і застосовувати сучасні науково-доказові дані для виконання професійних завдань.
РН 10	Визначати симптоми та синдроми (Додаток 1); описувати обмеження функціонування пацієнта/клієнта за Класифікатором функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я НК 030:2022 та визначати реабілітаційні інтервенції за Класифікатором медичних інтервенцій НК 026:2021.
РН 11	Застосовувати компоненти обстеження та контролю у фізичній терапії; використовувати методи й інструменти визначення та вимірювання структурних змін та порушених функцій організму, активності та участі (Додаток 1); оцінювати отриману інформацію.
РН 15	Безпечно та ефективно використовувати обладнання для проведення реабілітаційних заходів, контролю основних життєвих показників пацієнта, допоміжні засоби реабілітації.

Порядок оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни:

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни формується з урахуванням результатів поточного контролю та заліку.

Протягом семестру здобувач вищої освіти може отримати максимальну кількість балів – 100 як суму балів за результатами поточного контролю на лекційних, практичних заняттях, за виконання зазначених програмою індивідуальних завдань та робіт, або в установленому порядку з тем, заняття з яких було пропущене здобувачем вищої освіти. Використовуються такі засоби оцінювання під час заняття та розподіл балів, які може отримати здобувач за тему:

Засоби оцінювання результатів навчання та розподіл балів з дисципліни:

Номер і назва теми практичних занять	Засоби оцінювання під час заняття	Кількість балів за види робіт та загальна кількість балів за тему заняття
1. Загальні принципи діагностики. Загальний план обстеження хворого. Методи обстеження хворого. Загальний огляд.	Експрес-контроль або усна відповідь	5
2. Клінічне (суб'єктивне і об'єктивне) обстеження серцево-судинної системи.	Експрес-контроль Симуляція, демонстрація практичних навичок.	5 5
3. Аускультація серця.	Експрес-контроль Симуляція, демонстрація практичних навичок.	5 5
4. Основні синдроми ураження серцево-судинної системи.	Експрес-контроль або усна відповідь	5
5. Клінічне (суб'єктивне і об'єктивне) обстеження системи дихання.	Експрес-контроль Симуляція, демонстрація практичних навичок.	5 5
6. Основні синдроми ураження системи дихання.	Експрес-контроль або усна відповідь	5
7. Клінічне (суб'єктивне і об'єктивне) обстеження системи травлення.	Експрес-контроль Симуляція, демонстрація практичних навичок.	5 5
8. Основні синдроми ураження системи травлення.	Експрес-контроль або усна відповідь	5
9. Клінічне (суб'єктивне і об'єктивне) обстеження системи сечовиділення.	Експрес-контроль Симуляція, демонстрація практичних навичок.	5 5
10. Основні синдроми ураження системи сечовиділення.	Експрес-контроль або усна відповідь	5
11. Клінічне (суб'єктивне і об'єктивне) обстеження системи крові.	Експрес-контроль Симуляція, демонстрація практичних навичок.	5 5

12. Основні синдроми ураження системи крові.	Експрес-контроль або усна відповідь	5
13. Клінічне (суб'єктивне і об'єктивне) обстеження ендокринної системи. Основні синдроми ураження ендокринної системи.	Експрес-контроль Симуляція, демонстрація практичних навичок.	5 5
	Усього:	100

Перед початком заняття науково-педагогічний працівник відповідно до силабусу навчальної дисципліни ознайомлює здобувачів вищої освіти із засобами поточного контролю, які будуть застосовуватись, і кількістю балів, які вони можуть отримати. Під час завершення кожного заняття кожному присутньому здобувачу вищої освіти оголошується кількість отриманих ним балів.

Здобувач вищої освіти, який протягом семестру отримав менше 35 балів, до семестрового контролю не допускається, і може в установленому порядку пройти повторне вивчення навчальної дисципліни.

Залік проводиться у порядку, визначеним Положенням про організацію освітнього процесу в Національному університеті фізичного виховання та спорту України (нова редакція).

Рекомендовані основні та додаткові інформаційні ресурси:

Основні:

1. Децик Ю.І., Яворський О.Г., Нейко Є.М. та ін. (за ред. проф. Яворського О.Г.) Пропедевтика внутрішньої медицини – 5-е вид. – К: ВСВ «Медицина», 2018 р. – 552 с.

2. Пропедевтика внутрішньої медицини: підручник / О.Г. Яворський, Ю.І. Децик, Є.М. Нейко та ін. К.: Медицина, 2016, 552 с.

3. Єпішін А.В., Андрейчин С.М., Бугай Б.Г. Пропедевтика внутрішніх хвороб з доглядом за терапевтичними хворими. К.: Укрмедкнига, 2020, 768 с.

4. Пропедевтика внутрішніх хвороб (за професійним спрямуванням). Модуль 2: навчально-методичний посібник для студентів 3-4 курсу медичного факультету спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» / Н. С. Михайловська, Т.О. Кулинич, І.О. Стецюк – Запоріжжя: ЗДМУ, 2019. – 316 с.

5. Єпішин А. В. Пропедевтика внутрішніх хвороб. К., 2020. 766 с.

Додаткові:

1. Аускультація: https://www.easyauscultation.com/?gclid=CKrG_s3Yg6oCFQPc4AodIDrm0g

2. https://www.thinklabs.com/sound-library

3. http://www.cardiologysite.com/auscultation/html/split_s1.html

4. https://www.youtube.com/user/themedzcooltv